

CAPITOLUL 5

SISTEMUL NAȚIONAL DE CONTROL AL ARMAMENTELOR ȘI AL EXPORTURILOR STRATEGICE

România își îndeplinește integral obligațiile asumate prin tratatele și acordurile internaționale în domeniul neproliferării armelor de distrugere în masă, controlului armamentelor, dezarmării și cel al măsurilor de creștere a încrederii și securității, la care este parte.

Pe baza acestor obligații, activitățile naționale în domeniu sunt orientate spre: adaptarea și actualizarea legislației în materie și a sistemului național de control; planificarea, organizarea, conducerea, coordonarea și evaluarea activităților de verificare interne și externe; asigurarea de personal specializat pentru misiunile specifice; coordonarea sistemului de raportare a modificărilor survenite în dotarea și structura forțelor armate; elaborarea și remiterea către OSCE și ONU a schimburilor anuale de informații; evaluarea datelor militare primite de la celelalte state părți și a celor rezultate din activitățile practice de control; planificarea și conducerea pregătirii personalului specializat din armată; controlul și îndrumarea unităților pe linia pregătirii pentru primirea misiunilor de verificare.

5.1. TRATATE ȘI ACORDURI

5.1.1 NEPROLIFERAREA ARMELOR NUCLEARE

Tratatul pentru neproliferarea armelor nucleare (NPT). România a semnat tratatul NPT în iulie 1968 și l-a ratificat la 30 ianuarie 1970 (tratatul a intrat în vigoare la 4 februarie 1970).

România este membră a:

- *Agenției Internaționale pentru Energie Atomică (AIEA)*;
- *Grupului Furnizorilor Nucleari (NSG)*;
- *Comitetului ZANGGER (ZC)*.

Tratatul de interzicere totală a experiențelor nucleare (CTBT). România a semnat CTBT în 1996 și l-a ratificat în 1999, prin Legea nr. 152/1999. La nivel național, toate problemele referitoare la controlul activităților nucleare sunt reglementate prin Legea nr. 111/1996, completată și modificată ulterior, și sunt gestionate de Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare (CNCAN).

Ca stat parte la *tratatul pentru neproliferarea armelor nucleare* și la *Tratatul de interzicere totală a experiențelor nucleare*, România s-a angajat să nu dezvolte, producă și să nu achiziționeze arme nucleare și să nu efectueze teste nucleare în scopuri militare.

Ca membru al *Grupului Furnizorilor Nucleari* și al *Comitetului Zangger*, România s-a angajat să nu furnizeze surse sau materiale fisionabile, tehnologii și echipamente nucleare către alte state, decât în cazul în care aceste materiale fac obiectul acordurilor complete de garanții nucleare, încheiate de statele beneficiare cu *Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA)*.

Ca stat care desfășoară activități nucleare semnificative, țara noastră acordă o importanță deosebită folosirii numai în scopuri pașnice a energiei nucleare. În acest sens, a fost îmbunătățit cadrul juridic și instituțional intern, prin aplicarea normelor juridice și a standardelor internaționale adoptate sub egida AIEA în materie de garanții și protecție fizică, securitate nucleară și radioprotecție, precum și în domeniul controlului exporturilor de materiale și tehnologii nucleare, aflate pe listele Grupului Furnizorilor Nucleari și ale Comitetului Zangger.

5.1.2 NEPROLIFERAREA ARMELOR CHIMICE ȘI BIOLOGICE

Convenția cu privire la interzicerea armelor chimice (CWC). România este unul dintre primele state semnatare ale Convenției privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea acestora (13 ianuarie 1993), ratificată de Parlamentul României prin Legea nr. 125/1994. Pentru

aplicarea măsurilor prevăzute de Convenție, în cadrul Agenției Naționale de Control al Exporturilor (ANCEX) funcționează Serviciul pentru neproliferarea chimică și biologică.

Ca membru al *Organizației pentru Interzicerea Armelor Chimice (OIAC)*, România respectă obiectivele Convenției și aplică cu rigurozitate, la nivel național, prevederile sale: neproliferarea armelor chimice, promovarea dezarmării chimice și a cooperării internaționale, în vederea protecției împotriva acestui tip de arme.

În perioada 2001-2003, România a participat activ atât la reuniunile Conferinței Statelor Părți și ale Consiliului Executiv, cât și la prima Conferință de evaluare a Convenției care s-a desfășurat în aprilie 2003.

Cu aceste ocazii s-a prezentat experiența românească acumulată în ultimul deceniu în asigurarea complementarității între domeniul controlului exporturilor și domeniul controlului interzicerii armelor chimice. A fost subliniat, pentru viabilitatea sa, modelul instituționalizat românesc, bazat pe dublul rol de autoritate națională în materia controlului exporturilor de produse militare și cu dublă utilizare (între care și substanțe chimice listate în anexele Convenției) și de autoritate națională pentru implementarea Convenției în România; modelul românesc a fost susținut și prin prisma îndeplinirii obligațiilor internaționale asumate de România ca stat parte la Convenție, prin Legea nr. 125/1994.

În cadrul acestor reuniuni s-au reliefat unele aspecte comune în politicile și practicile naționale în controlul exporturilor și rolul acestora în implementarea obligațiilor care revin României ca stat parte la Convenție. Au fost subliniate, astfel, rolul programului de cooperare cu industria, importanța standardelor multilaterale de cooperare în materia criteriilor de aprobare a cererilor de transfer, valoarea consultărilor bilaterale în înțelegerea și implementarea în România a celor mai avansate soluții în vederea continuării statutului țării noastre de promotor al unei politici active de neproliferare.

Cu ocazia primei Conferințe de evaluare a Convenției cu privire la interzicerea armelor chimice, România a distribuit un document propriu de poziție care propune mecanisme concrete de rezolvare a discrepanțelor înregistrate între declarațiile statelor părți la Convenție privind transferurile de substanțe chimice supuse controlului.

În septembrie 2003 s-a desfășurat la Chișinău, Republica Moldova, seminarul pentru implementarea la nivel național a prevederilor CWC, organizat de Secretariatul Tehnic al OIAC.

Având în vedere experiența autorității naționale din România în implementarea CWC, Secretariatul Tehnic al OIAC a invitat să participe la acest seminar reprezentanți ai ANCEX.

În acest context, reprezentanții ANCEX au prezentat experiența României în implementarea prevederilor CWC și au oferit părții moldovene un ghid legislativ privind controlul interzicerii armelor chimice și un CD cu documentație privind legislația primară și secundară de aplicare a prevederilor CWC, atribuțiile autorității naționale, aspecte practice privind regimul de declarații, notificări, inspecții, evoluția sistemului național de control al interzicerii armelor chimice, programul de cooperare cu industria chimică.

Convenția cu privire la interzicerea armelor biologice (BWC). Convenția cu privire la interzicerea dezvoltării, producției și stocării armelor bacteriologice (biologice), precum și la distrugerea acestora a fost semnată în 1972 și a intrat în vigoare în 1979, România fiind unul dintre primele state semnatare. În calitate de stat parte la BWC, România a susținut activ stabilirea unui mecanism eficient de verificare a respectării prevederilor Convenției. Experții români din ministerele responsabile au participat, în perioada septembrie 1995 – august 2001, la reuniunile Grupului de experți guvernamentali ai statelor semnatare ale BWC, în scopul îmbunătățirii regimului de verificare a aplicării Convenției. Procesul de negociere a unui mecanism de verificare similar celui instituit de Convenția cu privire la interzicerea armelor chimice a fost stopat la nivel internațional în anul 2001.

În cadrul celei de a V-a Conferințe de evaluare a BWC, care s-a desfășurat în decembrie 2002, s-a decis ca dezbaterile din anul 2003 să se concentreze pe două teme: măsurile naționale de aplicare a prevederilor BWC și mecanismele naționale pentru gestionarea în siguranță a microorganismelor și toxinelor.

La Reuniunea experților din statele părți la BWC, care s-a desfășurat la Geneva în august 2003, au fost discutate următoarele aspecte relevante: problematica legislativă, de reglementare și administrativă – modalitățile de implementare a prevederilor BWC; prevederi ce privesc interzicerile stipulate în BWC – măsuri naționale de aplicare directă a interzicerilor prevăzute de BWC; măsuri pentru controlul transferurilor de agenți biologici, toxine sau echipamente cu dublă utilizare; măsuri practice de implementare a BWC; *enforcement* – legislația penală și măsurile de sancționare a încălcărilor BWC; probleme referitoare la securitatea fizică și la echipamentele care asigură securitatea fizică a microorganismelor patogene și a toxinelor în cadrul instalațiilor; măsuri luate pentru a asigura siguranța personalului, precum și măsuri de instruire pentru prevenirea expunerilor accidentale și a accesului neautorizat; stocarea, custodia și identificarea microorganismelor patogene și a toxinelor atât în interiorul instalației, între instalații, cât și în cazul deplasării transfrontaliere a acestora; probleme practice privind evidența, licențierea și acreditarea atât a instalațiilor, cât și a personalului care lucrează cu microorganisme patogene și toxine.

România a prezentat în plenul acestei reuniuni sistemul național de control al exporturilor de produse și tehnologii biologice strategice, ca o componentă a implementării la nivel național a prevederilor BWC. Prezentarea a cuprins elemente privind legislația națională în domeniu, sistemul național de control al exporturilor, procedurile legale de aplicare la nivel național al clauzei *catch-all*, cooperarea interagenției, precum și programul ANCEX de transparență, cooperare și comunicare cu partenerii din economie.

În anul 1997, România a participat cu doi experți militari la inspecții executate de UNSCOM (Comisia specială a ONU pentru eliminarea armelor de distrugere în masă ale Irakului). După transformarea UNSCOM în UNMOVIC (Comisia ONU pentru monitorizare, verificare și inspecții), România a participat cu experți militari în domeniile chimic, biologic și rachete la misiunile de control și verificare, care s-au desfășurat în Irak, pe baza rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU.

Calitatea de membru al regimurilor internaționale de neproliferare, precum *Grupul Australia (AG) pentru neproliferarea armelor chimice și biologice*, are o importanță deosebită în plan politic și economic, atât prin participarea directă la prevenirea proliferării a două categorii de arme de distrugere în masă (armele chimice și biologice), cât și prin asigurarea accesului la produse și tehnologii cu dublă utilizare necesare procesului de dezvoltare durabilă.

România aplică din anul 1992 recomandările stabilite în cadrul Grupului Australia, iar din 27 martie 1995 a devenit membră a Grupului. De la această dată, România a participat activ la toate reuniunile Grupului, contribuind la adoptarea recomandărilor și la schimbul de informații.

5.1.3 NEPROLIFERAREA RACHETELOR BALISTICE PURTĂTOARE DE ARME DE DISTRUGERE ÎN MASĂ

România a susținut activ necesitatea instituirii unui cod de conduită în domeniul neproliferării rachetelor purtătoare de arme de distrugere în masă. În acest sens, România a subscris la *Codul internațional de conduită pentru neproliferarea rachetelor balistice (ICOC)*, propus de *Regimul de Control al Tehnologiilor pentru Rachete (MTCR)*.

Prin semnarea ICOC, în noiembrie 2000 la Haga, România a aderat la principiile, angajamentele și măsurile de creștere a încrederii și transparenței, în scopul reducerii riscurilor și amenințărilor generate de proliferarea acestor tipuri de rachete.

În cadrul sistemului național de control al exporturilor strategice, România a aplicat, începând cu anul 1992, liniile directoare și listele de articole ale MTCR. În anul 1993 România și-a depus candidatura pentru a deveni membru MTCR.

Având în vedere că România nu este încă parte la MTCR și că statutul de membru NATO presupune și adoptarea unei poziții similare pe problematica referitoare la controlul armamentelor și neproliferării, țara noastră va continua demersurile diplomatice pentru admiterea României în acest regim.

5.1.4 ARMELE CONVENȚIONALE

Convenția privind interzicerea utilizării, stocării, producerii și transferului de mine antipersonal și distrugerea acestora (Convenția de la Ottawa). România a semnat această Convenție la 3 decembrie 1997 la Ottawa și a ratificat-o prin Legea nr. 204/2000. În vederea implementării sale și în urma evaluării stocurilor existente, în luna iulie 2001, a început procesul de distrugere, care urmează să fie încheiat în intervalul de patru ani, stipulat în Convenție.

În domeniul *armelor de calibru mic și armamentului ușor*, România participă la schimbul de informații din cadrul OSCE și sprijină inițiativele Uniunii Europene de combatere a traficului ilicit de arme și de prevenire a proliferării și a utilizării necorespunzătoare a acestor categorii de arme. România a contribuit la definitivarea Programului de Acțiune al ONU, prin participarea sa activă la dezbaterile din cadrul Conferinței asupra traficului ilicit de arme mici și armament ușor, în toate aspectele sale (9-20 iulie 2001, New York). România a transmis la ONU primul raport privind aplicarea măsurilor cuprinse în Programul de Acțiune și a participat activ la prima conferință bianuală privind implementarea prevederilor acestui program de acțiune, în scopul prevenirii, combaterii și eradicării traficului ilicit cu arme de calibru mic și armament ușor sub toate aspectele sale (New York, iulie 2003).

Aranjamentul de la Wassenaar (WA). România a aderat la Aranjamentul de la Wassenaar în aprilie 1996. Ca membru al aranjamentului, România contribuie la promovarea transparenței și a unei mai mari responsabilități în transferul armelor convenționale, acționând pentru prevenirea acumulărilor destabilizatoare de arme, inclusiv ale celor de calibru mic și ale armamentului ușor. În acest domeniu s-a elaborat un nou proiect de lege privind regimul de control al exporturilor și importurilor de arme, care urmează a fi adoptat în anul 2004. De asemenea, România participă, din 1992, la Sistemul de registre al ONU privind transferurile de armamente convenționale.

5.1.5 REGLEMENTĂRI ALE UNIUNII EUROPENE

În calitate de stat angajat în negocieri de aderare la Uniunea Europeană, România va continua procesul de preluare și aplicare a acquis-ului comunitar în domeniu, prin actualizarea permanentă a criteriilor și listelor de produse strategice destinate exportului, în acest sens fiind inițiată reglementarea separată a exporturilor de produse cu dublă utilizare și, respectiv, de armamente convenționale.

Acest proces, început în 1996, prin alinierea la reglementările comunitare referitoare la listele produselor cu dublă utilizare (Decizia Consiliului UE nr. 94/942/PESC), a continuat cu transpunerea prevederilor Reglementării Consiliului UE nr.1334/2000 și Acțiunii Comune a Consiliului UE nr. 2000/401/PESC în Legea nr. 387/2003 privind regimul de control al exporturilor de produse și tehnologii cu dublă utilizare. Prin aderarea la **Codul de conduită al Uniunii Europene privind exporturile de arme** România aplică criteriile și principiile acestuia și a depus permanent și constant eforturi în promovarea unei politici responsabile de control al exporturilor de arme convenționale la nivel comunitar.

Raportul pe anul 2003 al Comisiei Europene cu privire la progresele României în procesul de aderare, referitor la Capitolul 27, subliniază faptul că țara noastră a implementat embargourile și măsurile restrictive impuse de ONU, UE și OSCE, a publicat primul raport privind controlul exporturilor de arme și a lansat sistemul computerizat de control al exporturilor și constată că România este pe drumul cel bun în alinierea la politica externă și de securitate și că joacă un rol important de lider regional în eforturile de întărire a stabilității și securității în Europa de Est.

5.1.6 DEZARMAREA CONVENȚIONALĂ ȘI MĂSURILE DE ÎNTĂRIRE A ÎNCREDERII

Oficiul Central de Stat pentru Probleme Speciale, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Apărării Naționale și cu alte ministere și departamente, desfășoară activități pentru punerea în aplicare a următoarelor **tratate și acorduri internaționale la nivel regional și bilateral**:

- Măsurile de creștere a încrederii și securității (CSBMs) navale la Marea Neagră;
- Tratatul asupra forțelor armate convenționale în Europa (Tratatul CFE);
- Actul final al negocierilor cu privire la efectivele forțelor armate convenționale în Europa (Actul final CFE-1-A);
- Documentul de la Viena privind măsurile de creștere a încrederii și securității în Europa;
- Tratatul "Cer Deschis", intrat în vigoare la 1 ianuarie 2002, și acordul bilateral româno-ungar privind stabilirea unui regim de "Cer Deschis";
- Documentul privind măsuri suplimentare de creștere a încrederii și securității și de dezvoltare a relațiilor militare între România și Republica Bulgaria;
- Documentul privind măsuri suplimentare de creștere a încrederii și securității și de dezvoltare a relațiilor militare între România și Republica Ungară (intrat în vigoare la 25 septembrie 1997);
- Acordul de constituire a Grupului Naval de Acțiune Comună în Marea Neagră (BLACKSEAFOR), semnat la 2 aprilie 2001, la Istanbul;
- alte documente internaționale relevante sau conexe.

Oficiul Central de Stat pentru Probleme Speciale, în colaborare cu Ministerul Apărării Naționale, desfășoară, prin structurile specializate, activitățile de implementare a tratatelor și acordurilor pe linia controlului armamentelor. Activitatea specifică se desfășoară în strânsă conexiune și cooperare cu unitățile de verificare ale celorlalte state, cu Comitetul de Coordonare a Verificării al NATO și cu structurile specializate ale OSCE.

Activitățile pe această linie cuprind:

- misiuni de verificare a modului de implementare a acordurilor și tratatelor (inspecții CFE, inspecții și vizite de evaluare, CSBMs, zboruri de observare etc.);
- schimburi anuale și periodice de date militare și documente tipizate, precum și notificarea, în termenele stabilite, a tuturor modificărilor cu caracter permanent care au survenit în structura și înzestrarea cu tehnică de luptă a forțelor armate;
- schimburi anuale de informații privind planificarea în domeniul apărării, transferurile de armamente convenționale, planurile de înzestrare cu tehnică de luptă etc.

În anii următori, misiunile specifice de verificare se vor dezvolta ca rezultat al noilor responsabilități ce vor apărea în urma semnării altor acorduri internaționale (Document privind CSBMs suplimentare cu Ucraina, Acord de implementare a Art.V, Anexa 1 B a Acordului de pace de la Dayton etc.).

5.2. CONTROLUL EXPORTURILOR ȘI IMPORTURILOR DE PRODUSE STRATEGICE

Controlul exporturilor de produse strategice reprezintă o pârgie internă esențială pentru punerea în practică a politicii de neproliferare și pentru îndeplinirea obiectivelor în domeniu.

În vederea îndeplinirii obligațiilor și angajamentelor internaționale asumate prin tratate, convenții și aranjamente internaționale la care a devenit stat membru, România a instituit din anul 1992 regimul de control al exporturilor și importurilor de produse strategice, ca o garanție a sporirii contribuției sale la asigurarea securității și stabilității regionale și internaționale.

Instituirea regimului de control al exporturilor și importurilor de produse strategice nu a fost și nu este de natură să îngreueze dreptul legitim al României de a-și asigura mijloacele necesare de apărare în conformitate cu principiile Cartei Națiunilor Unite și dreptului internațional public.

Crearea cadrului legislativ și instituțional în domeniu a facilitat substanțial accesul nediscriminatoriu al României la produse și tehnologii avansate, care să permită atât rețehnologizarea și modernizarea economiei naționale în ansamblu, cât și dotarea sistemului național de apărare cu produse și tehnologii militare performante, de natură să facă posibilă integrarea țării noastre în structurile economice și de securitate europene și euroatlantice.

5.2.1 CADRUL LEGISLATIV

Hotărârea Guvernului nr. 594/1992 privind regimul importurilor și exporturilor de articole și tehnologii supuse controlului destinației finale, precum și al controlului exporturilor pentru neproliferarea armelor nucleare, chimice și biologice și a rachetelor purtătoare de asemenea arme a reprezentat unul dintre primii pași ai României în procesul de aliniere la standardele internaționale în domeniu. Prin acest act normativ s-a constituit Agenția Națională de Control al Exporturilor (ANCEX), ca autoritate națională în domeniu, care începând cu anul 1994 a inclus în aria de activitate și controlul interzicerii armelor chimice.

Ca urmare a evoluțiilor pe plan internațional și a experienței dobândite la nivel național, a fost adoptată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 158/1999 privind regimul exporturilor și importurilor de produse strategice. Acest act normativ a extins la noi domenii responsabilitățile autorității naționale (controlul operațiunilor necomerciale de transfer, al tranzitului și transbordărilor, al transferurilor intangibile, introducerea procedurii *catch-all*) și a contribuit la perfecționarea mecanismelor și procedurilor de control, în concordanță cu evoluțiile și practica altor state membre NATO și UE.

În baza legislației primare, a fost dezvoltată legislația secundară, care a asigurat mai multă eficiență, consistență și transparență sistemului de control al armelor convenționale și a permis creșterea performanțelor autorității naționale în domeniu.

În domeniul controlului exporturilor de produse și tehnologii cu dublă utilizare, pentru preluarea acquis-ului comunitar, a fost adoptată Legea nr. 387/2003, care transpune prevederile Reglementării Consiliului UE nr. 1334/2000 și Acțiunii Comune a Consiliului UE nr. 2000/401/PESC.

Legea nr. 387/2003 constituie un drept material european care consolidează acquis-ul comunitar și cele mai bune practici în domeniul regimului de control al exporturilor de produse și tehnologii cu dublă utilizare.

Este de remarcat caracterul de noutate al acestei legi organice care este reliefat, în principal, de următoarele elemente: relaxarea procedurilor în materie de autorizare prin înlocuirea cu procedura de înregistrare; extinderea termenului de valabilitate a licențelor pentru operațiuni de import-export cu produse și tehnologii cu dublă utilizare de la 6 luni la 1 an; armonizarea pe orizontală cu legislația vamală; instituirea pentru prima oară în România a procedurii de contestare administrativă la refuzul de eliberare a certificatului de înregistrare sau a licențelor, reglementată prin legislație secundară; depenalizarea importului fără licență de produse și tehnologii cu dublă utilizare, prin balansarea regimului de sancțiuni cu creșterea pragurilor sancțiunilor contravenționale; menționarea *expressis verbis* a obligațiilor internaționale ale României, inclusiv embargourile și regimurile restrictive.

Legea nr. 56/1997 a constituit, alături de Legea nr. 125/1994, legislația primară în **domeniul controlului interzicerii armelor chimice**. Pe baza Legii nr. 56/1997 au fost îndeplinite cu rigurozitate obligațiile asumate de România ca stat parte la CWC.

În cei peste 6 ani ce au trecut de la adoptarea Legii nr. 56/1997 s-au produs unele evoluții în cadrul OIAC, care au necesitat modificarea și completarea acesteia. Astfel, a fost adoptată Legea nr. 448/2003 de modificare și completare a Legii nr. 56/1997, care reglementează această dinamică a obligațiilor internaționale asumate de România, luând în considerare deciziile relevante ale Conferinței Statelor Părți.

Printre aspectele de interes și noutate se pot enumera următoarele reglementări: codificarea implementării obligației referitoare la acordarea asistenței de urgență, prin constituirea unui fond bugetar distinct; realizarea unui control mai strict al îndeplinirii anumitor obligații din CWC; revizuirea regimului de

sanctiuni, în principal prin majorarea cuantumurilor amenzilor contravenționale, avându-se în vedere o mai bună corelare între gravitatea faptei și nivelul sancțiunii.

5.2.2 CADRUL INSTITUȚIONAL

Agenția Națională de Control al Exporturilor este **autoritatea națională** cu atribuții în domeniul controlului exporturilor și importurilor de produse strategice și al interzicerii armelor chimice. Aceasta îndeplinește funcții de reglementare, autorizare/înregistrare și licențiere, control și reprezentare în domeniul exportului și importului de produse strategice. În același timp, supraveghează aplicarea prevederilor Convenției privind interzicerea dezvoltării, producerii, stocării și folosirii armelor chimice și distrugerea acestora.

Activitatea sa include inițierea de acte normative în domeniu, aplicarea liniilor directe ale regimurilor internaționale de neproliferare și de control al exporturilor la care România este parte, elaborarea rapoartelor de informare interne și internaționale, emiterea de autorizații/certificate de înregistrare și verificările aferente, asigurarea informării și consultanței pentru agenții economici interni, controlul asupra respectării embargourilor și regimurilor comerciale restrictive, cooperarea internațională cu structuri similare și îndeplinirea acquis-ului comunitar în domeniu.

În calitate de autoritate națională, ANCEX reprezintă România în relațiile cu organismele și organizațiile internaționale în domeniul controlului exporturilor de produse strategice, respectiv al interzicerii armelor chimice, precum și cu autoritățile similare din alte state.

În acest sens, ANCEX participă la reuniunile grupurilor de experți, grupurilor de lucru și plenaryle organizațiilor internaționale specializate, precum și la alte manifestări internaționale sau regionale sub egida ONU, NATO, OSCE, UE sau a organismelor regionale. ANCEX asigură îndeplinirea obligațiilor ce revin României, transmițând Organizației pentru Interzicerea Armelor Chimice toate notificările și declarațiile prevăzute de Convenție. ANCEX îndeplinește funcția de *agent executiv* în aplicarea Acordului dintre Guvernul României și Guvernul SUA privind cooperarea în domeniul contracarării proliferării armelor de distrugere în masă și promovarea relațiilor militare și de apărare, încheiat în martie 1998.

5.2.3 REGIMUL DE CONTROL AL EXPORTURILOR ȘI IMPORTURILOR

Controlul exporturilor și importurilor de produse strategice se realizează cu stricta respectare a orientărilor fundamentale ale politicii externe a României, intereselor economice și de securitate națională, obiectivelor neproliferării armelor de distrugere în masă, a mijloacelor purtătoare de asemenea arme și altor produse strategice utilizate în scopuri militare destabilizatoare, angajamentelor internaționale asumate de România, tratatelor și acordurilor internaționale la care România este parte, precum și a obligațiilor și principiului cooperării cu statele care promovează o politică asemănătoare în domeniu.

În cadrul regimului de control al exporturilor de produse strategice, România aplică criteriile și principiile Codului de Conduită al UE privind exporturile de arme în scopul eliminării riscurilor și amenințărilor la pacea, stabilitatea și securitatea regională și internațională.

România nu a aprobat și nu aprobă exporturile de arme a căror destinație finală sunt țări în care nu sunt respectate drepturile și libertățile fundamentale ale omului, unde există tensiuni sau conflicte armate interne, care manifestă un comportament de încurajare a terorismului și crimei organizate, unde există riscul ca aceste produse să fie reexportate în condiții nedorite sau unde nu sunt respectate legile umanitare internaționale.

Regimul de control al exporturilor și importurilor de produse strategice se aplică tuturor persoanelor care efectuează operațiunile prevăzute de lege, respectiv persoanelor fizice și juridice rezidente în România, inclusiv autorităților publice, precum și persoanelor fizice române aflate în afara teritoriului național, în conformitate cu dreptul internațional.

Legislația națională definește ca **produse strategice** următoarele categorii de produse:

- articole, software, tehnologii și servicii din domeniul industrial, care au dublă utilizare (civilă și militară);
- armamente, muniții și alte produse militare;
- articole, tehnologii și servicii, inclusiv cele purtătoare de tehnologii informatice și de comunicații, referitoare la dispozitivele nucleare explozive, armele nucleare, chimice și biologice și la rachetele purtătoare de asemenea arme;
- tehnologii destinate realizării de produse strategice, transmise pe cale electronică, prin fax, telefon sau prin alte mijloace.

De asemenea, în anumite condiții, pentru aplicarea în cadrul regimului de control al exporturilor a procedurilor *catch-all* și *catch-more*, legislația națională supune controlului și exporturile de alte produse care nu figurează pe listele cuprinzând produsele strategice stabilite prin hotărâri ale Guvernului, ce pot fi utilizate la dezvoltarea, producerea, manipularea, funcționarea, întreținerea, stocarea, detectarea, identificarea sau diseminarea de dispozitive nucleare explozive, arme nucleare, chimice sau biologice sau la dezvoltarea, producerea, întreținerea sau stocarea de rachete capabile să transporte arme de distrugere în masă, cu informarea prealabilă a exportatorului.

Pentru aplicarea regimului de control al exporturilor și importurilor de produse strategice au fost elaborate mecanisme și proceduri de control în faza de prelicențiere, de licențiere, precum și controlul postlicențiere și post-livrare, în scopul verificării destinației și utilizării finale a acestora. Controlul vizează exportul, importul, reexportul și alte operațiuni comerciale de transfer, operațiuni de intermediere, tranzitul internațional și transbordările efectuate pe teritoriul României, operațiuni necomerciale de scoatere sau introducere, în regim definitiv sau temporar, în afara sau din afara teritoriului României, precum și destinația/utilizarea finală a produselor.

5.3. INSTITUȚII ȘI ORGANISME CU ATRIBUȚII ÎN DOMENIU

- **Consiliul interministerial** – în domeniul produselor militare:
 - reprezentanți din toate ministerele și instituțiile cu responsabilități în domeniu;
 - examinează și avizează cererile de licență de export și import de armamente, muniții și alte produse militare;
- **Consiliul pentru avizarea licențierii operațiunilor cu produse și tehnologii cu dublă utilizare:**
 - reprezentanți din toate ministerele și instituțiile cu responsabilități în domeniu;
 - examinează și avizează cererile de licență pentru operațiunile cu produse și tehnologii cu dublă utilizare conform Legii nr. 387/ 2003;
- **Autoritatea Națională a Vămirilor (ANV)** din subordinea Autorității Naționale de Control asigură vămuirea produselor strategice;
- **Oficiul de Control al Importurilor și Exporturilor de Produse Speciale (OCIEPS)** din Ministerul Apărării Naționale supervizează importul și exportul de armamente, muniții și alte produse militare aferente instituțiilor din sistemul național de apărare, ordine publică și siguranță națională;
- **Diviziunea de Investigații Economice Strategice (DIES)** din Ministerul Administrației și Internelor desfășoară activități de obținere și valorificare a informațiilor privind respectarea regimului juridic al operațiunilor de comerț exterior cu produse strategice;
- **Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare (CNCAN)** asigură controlul exportului și importului de materiale nucleare din domeniul nuclear (dublă utilizare);
- **Grupul Român pentru Neproliferare**, organism informal, interinstituțional, constituit în iulie 1998, reunind reprezentanți din toate instituțiile cu responsabilități în domeniul reducerii amenințărilor generate de armele de distrugere în masă și de traficul ilicit de arme convenționale, de produse și tehnologii cu dublă utilizare (civilă și militară). Asigură cadrul operativ de intervenție rapidă în scopul prevenirii și soluționării incidentelor și situațiilor de urgență legate de acestea.

5.4. PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE A SISTEMULUI NAȚIONAL DE CONTROL

Prioritățile în domeniu la nivel internațional vizează creșterea eficienței organizațiilor și organismelor internaționale de control, prin promovarea unor norme și principii care să conducă pe de o parte la armonizarea politicilor naționale de control, iar pe de altă parte la creșterea contribuției fiecărei țări la elaborarea de mecanisme și proceduri adecvate acestui scop.

Pentru îndeplinirea acestui obiectiv se au în vedere următoarele **direcții de acțiune:**

- **dezvoltarea sistemului național de control** pentru a fi la nivelul sistemelor similare din țările NATO și UE;
- **armonizarea mecanismelor și procedurilor de control** cu principiile și normele adoptate în cadrul organizațiilor și organismelor internaționale la care România este stat membru, inclusiv preluarea acquis-ului comunitar în domeniu;
- **dezvoltarea procesului de apropiere a analizei politice de expertiza tehnică și comercială;**
- **creșterea rolului și responsabilității autorității naționale** în gestionarea regimului de control instituit în România;

- **perfecționarea colaborării** dintre instituțiile componente ale sistemului național de control prin:
 - instituționalizarea unor mecanisme pentru eficientizarea analizei și deciziei;
 - eliminarea unor paralelisme și o mai bună dimensionare a atribuțiilor acestora;
- **dezvoltarea și perfecționarea legislației secundare în domeniu;**
- **coordonarea unitară a activităților de *enforcement*** derulate în domeniul de control al exporturilor de produse strategice, la nivel interinstituțional;
- **întărirea rolului activităților preventive** în relația cu companiile care desfășoară operațiuni de comerț exterior cu produse strategice;
- **dezvoltarea relației Guvern-industrie, creșterea transparenței** în domeniul controlului exporturilor și crearea condițiilor pentru **creșterea responsabilității și contribuției** agenților economici **în controlul exporturilor** (implementarea programului intern de control);
- **perfecționarea pregătirii personalului de specialitate;**
- **perfecționarea procedurilor de analiză și decizie** în procesul de avizare, autorizare, înregistrare, licențiere și control, eliminarea pașilor intermediari și creșterea operativității în activitățile de comerț exterior cu produse strategice;
- **promovarea unor inițiative regionale** în domeniul controlului exporturilor;
- **dezvoltarea consultărilor bilaterale și multilaterale** cu autoritățile similare din alte țări, îndeosebi cu țările Uniunii Europene și cu cele în relație de parteneriat strategic sau special cu România. Preluarea în funcție de necesităților actuale și de perspectivă a modelelor, mecanismelor și practicilor acestora.